

Múterem, háttérben nyíló kaktuszok Ilosvai Varga István műtermében

A DOMBOLDALRA ÉPÜLT sárga ház manzárdszobájának ablakából csodálatos panoráma tárul a szemlélő elé.

A mediterrán tájakat idéző magas tetejű, szabálytalan elrendezésű házak s alattuk a vén folyó. Festő ecsetjére-vásznára kíváncsozó látvány. S hogy ez mennyire így igaz, ahhoz nem kell más, csupán annyi, hogy a szemlélő megforduljon, s máris úgy érzi magát, mint a televízió vezérlőtermében, ahol egyszerre tucatnyi képernyőn tárul elé a látott kép. Itt, Ilosvai Varga István szentendrei műtermében a tv-készülékeket pasztell színű keretek képviselik s bennük megannyi táj. ILOSVAI VARGA ISTVÁN művészetének középpontja a lírai hangulatú táj. Nemcsak a messzi horizontú róna, a sejtelmes zsúfoltságú erdő. Képein tájakká szélesül a város zegzugos sikátora, kényszerű kanyarba zárul szűk utcája. Vonzó tájjá bomlik a gyűrődéskányi virágos kis udvar s nyájas távlatokba terjed a fölülről szemlélt háztetők szögekbe torlódó színes sokasága. A természeti motívum azonban Ilosvai Varga István számára csupán alkalom és ürügy mondanivalójának, érzelmeinek kivetítésére. Borús tájaiban önmaga félelmei fenyegetnek, napfényes ragyogásaiban önmaga örömei ujjonganak. Teherhordóinak fáradságát önmaga verítékezi, de még az utcák és közök kényszerű hajlataiban s a tetőgerincek megtört, szögletes ütközéseiben is önerőinek küzdelme tükröződik.

A dombra épült szentendrei ház akár múzeum is lehetne. A múterem és a szobák falain kiállítási festmény kínálja a látnivalót és ad egyúttal hű tükörképet egy életnyi pálya legjellemzőbb állomásairól. A pályakezdő évek művei mellett ott sorakoznak a férfikor s a legutóbbi évek alkotásai, széles skáláját mutatva a mindvégig egyenletes művészi útnak.

Érdekes művészegyéniesség képeiben felismerhető ízzel- színnel telíti meg Szentendre múltját, jelenét. Lírai festőalkat, nemcsak színeiben, műveinek képi megfogalmazásában is. Elsősorban tájakat fest, de tájaiból soha nem hiányzik a cselekvő ember. Ábrázolt figurái — a víz húzó, a kapubarkácsoló, a beszélgető, a téglahordó, a répaszedő, a cipekedő, a kaszáló, a gyümölcsszedő — azonban sohasem uralják a képet, beleolvadnak a tájba, a kertbe, az utcába, együtt élnek, együtt lélegeznek vele. Nélkülük szegényebb lenne az ábrázolt táj, de a táj szépsége sem mondana sokat! a bennük élő, mozgó, cselekvő; emberek nélkül.

RIPPL-RÓNAI volt a mestere. Negyvenhárom esztendeje mutatta be először lírai! hangulatú képeit, s az elmúlt! esztendő végén közel kilencven képet bemutató kiállításával zárta be kapuit ideiglenesen a szentendrei Ferenczy Múzeum. Magas, szikár alakja hetvenhat évesen is változatlanul egyenes, csak a szeme; gyengült meg erősen az utóbbi; esztendőik során. Festő számára pedig aligha lehet nagyobb! tragédia gyengülő szeme világánál. Derűs, az élet szépségét, az ember győzelmét hirdető újabb alkotásai ezért váratnak magukra az utóbbi időben. Pedig témája is, monda-! ni való ja is nagyon sok lenne: még az emberek számára.; Életkedvét, bizalmát azonban: mégsem vesztette el, s ha ritkábban nyúl is az ecset és paletta után, mint tette azt hosszú évtizedeken át, még nem adta fel a művészet minden reménységét. Éppen ezért valamiféle munka, elfoglaltság nélkül ma sem tudja elképzelni élete egyetlen óráját sem. Pihentetőül és nyugtatóul régi kedvenc hobbyjának hódol: a hatalmas

kertben több mint ezer fajta kaktusz él, közülük több mint ötven bontogatja tarka, különös virágát éppen ezekben a napokban. Színpompás virágok a művészet tarka palettájának valóság-hű háttéréként.

Prukner Pál

(Pest Megyei Hírlap, 1971. június 27.)